

Despre interpretare

1

Mai înainte e de stabilit ce este numele, 16a
ce și verbul¹, iar următor ce și negația sau
afirmația, ce și propoziția și vorbirea. Sune-
tele vocale sunt simboluri ale afectărilor su-
fletului, iar cele scrise ale sunetelor emise.
Apoi, cum nu toți [oamenii] au aceeași scri- 5
ere, nici sunetele nu sunt aceleași, pe când
sunetele emise vocal sunt semne nemijloci-
te ale afectărilor sufletului, aceleași pentru
toți ca, de altfel, și lucrurile cărora acelea le
sunt imagini². Dar despre toate acestea, ele
ținând de altă cercetare, s-a vorbit în cărțile 10
[scrierii] noastre *Despre suflet*³. Și cum gân-
dul, în suflet, uneori nu este nici adevărat,
nici fals, alteori însă ori într-un fel, ori în
altul, tot asemenea se întâmplă să fie în vor-
bire. Căci falsul și adevărul atârnă de unire
și separare. Numele și verbele, în sine, aduc 15
cu noțiunea, nici în legătură nici în separa-
ție, ca de exemplu „om” sau „alb”, în cazul
cărora, dacă nu li se adaugă ceva, nu există
nici eroare nici adevăr. Ca punct de sprijin,
tragelaphos [capră-cerb], care semnifică,
totuși, ceva, dar nici adevărat, nici fals, câtă
vreme nu se spune, prin adăugire, că este sau
nu, în mod absolut sau într-un timp anumit.

2

Numele¹ este sunet vocal, semnificativ, prin convenție, în afară de timp și alcătuit din părți fără semnificație. Astfel, „Kallippos”, „[h]ippos” nu are în sine și pentru sine înțelesul din „Kalos hippos” – cal frumos. Totuși, nu este ca la numele simple, în care partea nu înseamnă nimic, pe când la cele compuse², deși în sine nu semnifică, pare ca întregul să stea pentru ceva, ca în *epa-ktrokeles*, [vas de pirați], *keles* [vas]. Prin convenție, vrea să spună că niciun nume nu este prin natură³, ci numai când a devenit un simbol, de îndată ce și sunetele nearticulate ca acelea ale animalelor arată ceva, dar nu numesc. „Non-om” nu este un nume. Dar nu există altă denumire ce am putea da. Nefiind nici vorbire, nici negație, am fi îndreptățiți să-i zicem nume indefinit, întrucât poate să numească orice, fie că este, fie că nu este. Când spunem „*Philonos*” sau *Philoni* [al lui Philonos, lui Philonos] nu numim, nefiind nume, ci forme flexionare/cazuri ale numelui. Definiția acestor cazuri, de altminteri, este aceeași ca aceea a numelui, dar legarea lor de „este”, „era” sau „va fi” nu dă nimic adevărat sau fals, în deosebire de nume care o face mereu, de exemplu „al lui Philonos este” sau „nu este” nu exprimă nici adevărul, nici falsul.

3

Verb¹ este cuvântul care arătând, în plus, timpul și ale cărui părți nu semnifică nimic,

luate separat, dă semn de ceva ce se afirmă
 privitor la altceva. Că semnifică în plus tim-
 pul, de exemplu, „sănătatea” este nume, iar
 „a-fi-sănătos”, verb, întrucât indică faptul de
 a fi acum. Totodată, este mereu semn relativ 10
 la ceva care se spune despre altceva, anume
 al celor ce aparțin unui subiect sau sunt în-
 tr-un subiect. În schimb, „este sănătos” sau
 „este nebolnav” nu sunt verbe, cu toate că
 arată timpul și se află întotdeauna într-un su-
 biect, dar pentru deosebire nu există o denu- 15
 mire. Pot fi numite, totuși, verbe nedefinite
 dacă se spun, la fel, și despre cele ce sunt și
 despre cele ce nu sunt. Tot așa nu sunt ver-
 be, ci forme flexionare și „însănătoșirea” și
 „va însănătoși”, distingându-se de verb prin
 faptul că acesta adaugă semnificația sa tim-
 pului prezent, pe când celelalte indică tim-
 pul anterior prezentului și de după. În sine
 și prin sine, verbele sunt nume și semnifică 20
 asemenea acestora (pentru că, rostite, cel ce
 le rostește sieși își concentrează mintea, iar
 ascultătorului atenția), dar ele nu arată dacă
 este sau nu este ceea ce numesc. Aceasta în-
 trucât nici „a fi”, nici „a nu fi” nu stau pen-
 tru ceva anume, tot așa cum cineva ar zice
 „fiind” doar pentru sine. Căci toate acestea
 nu sunt în sine, ele doar indicând o legătură 25
 care nu s-ar putea înțelege fără cele ce se
 leagă.

4

Vorbirea¹ este o succesiune de sunete cu
 semnificație convențională cu părți care, lu-
 ate separat, pot să însemne ceva, ca simplu

enunț însă, iar nu ca afirmație sau ca negație. Exemplificând, zic că „om” numește ceva, dar că nu este ori că nu este pentru că afirmația sau negația rezultă doar atunci când
 30 se adaugă ceva. O singură silabă din „om” nu semnifică nimic ca în *mys* [șoarece], *ys* [rece], fiind doar sunet. În cuvintele compuse, însă, silaba înseamnă ceva, totuși, nu prin ea însăși, așa cum am spus deja².

Orice vorbire este semnificantă nu însă
 17a ca un instrument natural, ci așa cum s-a mai arătat, convențional. Dar nu oricare este indicativă, ci numai aceea în puțință de a fi adevărată sau falsă, ceea ce, totuși, nu le este propriu tuturor, rugămintea, de exemplu, care este o rostire nici adevărată, nici
 5 falsă. Alte feluri de vorbire le lăsăm de o parte, cercetarea lor, în deosebire de aceea enunțiativă, revenind mai degrabă retoricii și poieticii³.

5

Prima vorbire enunțiativă este afirmația, iar următoarea negația¹. Toate celelalte sunt unitare doar prin compunere. În alcătuirea oricăreia intră în mod necesar un verb sau
 10 flexiunea unui verb, astfel, dacă la „om” nu se adaugă „este” sau „era” sau „va fi” ori ceva asemănător nu se articulează un enunț. De ce însă „animal pedestru biped”, totuși, semnifică o unitate și nu, dimpotrivă, o multiplicitate, dacă nu succesiunea acestor cuvinte face posibilă unitatea; problema aceasta revine altei cercetări².

15 Așadar, vorbirea enunțiativă este unitară fie că indică numai un lucru, fie legând mai

multe; dimpotrivă propozițiile sunt multiple, exprimând mai multe legate și nu doar unu singur, ori cele nelegate. Numele sau verbul sunt entități simple, întrucât numai prin pronunțare nu se poate spune că enunță ceva, fie ca răspuns la o întrebare fie că nu, ci semnifică doar prin sine. Dintre enunțuri, unele sunt simple, anume acelea care afirmă ceva despre altceva sau neagă, iar altele, cele compuse, sunt alcătuite din primele; este, de exemplu, cazul unei vorbiri deja compuse. Enunțarea simplă este o emisiune vocală, semnificând apartenențe sau neapartenențe a ceva la altceva, potrivit cu diviziunea timpului. 20

6

Afirmația este enunțarea a ceva ce aparține unui altceva, iar negația¹ a neapartenenței. Cum însă este posibil să spui despre ceea ce aparține unui lucru că nu aparține, iar despre ceea ce nu aparține că aparține, tot asemenea despre ceea ce aparține că aparține și că acel ceva nu aparține nu aparține și cum tot așa se poate vorbi despre cele ce țin de alt timp decât cel prezent fiind de la sine înțeles că putem nega ceea ce s-a afirmat și să afirmăm ceea ce s-a negat, este evident că fiecărei afirmații i se opune o negație și fiecărei negații o afirmație. Numesc contradicție¹ opoziția aceasta dintre afirmație și negație. Iar opus, numesc enunțul care afirmă ceea ce celălalt neagă privitor la același subiect, dar nu în sens omonim; toate acestea, iar altele asemenea, vor fi adăugate, pentru a preîntâmpina obiecțiile sofistice². 25 30 35

7

Cum dintre cele ce există, unele sunt universale¹, iar altele singulare² (numesc universal ceea ce prin natură se poate predica despre mai multe, și singular ceea ce nu se enunță, tot asemenea, exemplificând „om” este un universal pe când „Kallias” individual), în mod necesar se spune despre ceva că aparține sau nu aparține unui subiect din cele universale și unuia din cele singulare. Dacă se enunță despre un universal că în mod universal îi aparține ceva, pe de o parte, iar pe de alta, că nu îi aparține, cele două enunțuri vor fi contrare. Spun enunț „despre un universal în mod universal”, înțelegând prin aceasta propoziții de acest fel, „orice om este alb”, „niciun om nu este alb”. Când însă enunțurile despre universale nu sunt făcute în mod universal, propozițiile nu vor fi contrare, cu toate că lucrurile avute în vedere pot fi contrare, ca în exemplele: „omul este alb”, „omul nu este alb”. „Om” este un universal, dar în enunț n-a fost luat în mod universal, întrucât acel „orice”³ nu exprimă universalul, ci indică faptul că ceva trebuie luat în mod universal. Când însă despre un predicat universal se atribuie universal, enunțul nu va fi adevărat, dacă nu poate fi adevărată nicio afirmație în care universalul se anunță universalul predicatului, ca în propoziția „orice om este orice animal”. Zic însă că afirmația este opusă negației în mod contradictoriu dacă aceea este universală, pe când aceasta din urmă nu exprimă ceva luat în mod universal, de exemplu: „orice

om este alb – nu orice om este alb”, „niciun om nu este alb – un om este alb”. Se opun, 20
 însă, în modalitatea contrarietății – afirmația universalului și negația universalului ca în propozițiile: „orice om este alb – niciun om nu e alb”, „orice om este drept – niciun om nu este drept”. Aceste propoziții, dar, nu pot fi în același timp adevărate, pe când opusele lot pot fi uneori adevărate simultan despre același subiect, exemplificând: „nu orice om 25
 este alb – un om este alb”.

La toate propozițiile contradictorii care enunță despre universal în mod universal, însă, cu necesitate una este adevărată și alta falsă, ceea ce este valabil și pentru cele în care se enunță ceva despre singulare: „Socrate este alb – Socrate nu este alb”. Dacă însă ele privesc ceva universal, dar nu în chip universal, nu întotdeauna una este adevărată, iar cealaltă falsă, putându-se spune 30
 că, în același timp, „omul este alb” și că „omul nu este alb”, că „omul este frumos” și că „omul nu este frumos”, întrucât, dacă este urât el nu este frumos și dacă devine ceva înseamnă că nu este încă⁴. Aceasta ar putea aduce într-un fel cu o absurditate, deoarece propoziția „omul nu este alb” pare 35
 a semnifica și că „niciun om nu este alb”. Totuși, ele nici nu semnifică același lucru, nici nu sunt în același timp, cu necesitate [adevărate sau false]. Este evident apoi, că unei afirmații îi stă în față o singură negație, pentru că aceasta cu necesitate neagă ceea ce afirmația enunță despre un același, fie el singular, fie universal, în mod universal 40
 sau non-universal ca în „Socrate este alb – 18a

Socrate nu este alb”. Dacă însă negația neagă altceva sau același lucru despre altceva ea nu se opune afirmației, ci va fi doar diferită de ea. Astfel afirmației „orice om este alb” i se opune negația „nu orice om este alb”, aceleia că „un om este alb”, „niciun om nu este alb”, însă afirmației „omul este alb” negația e „omul nu este alb”.

Am arătat, așadar, că unei afirmații i se opune o singură negație în mod contradictoriu și care sunt acestea, de asemenea că propozițiile contrare sunt diferite de acelea și, tot la fel, care sunt ele și, în sfârșit, că nu în orice contradicție a propoziției este adevărată, iar cealaltă falsă, și de ce este așa și când una este adevărată și alta falsă.

8

Afirmația, ca și negația, care enunță despre ceva anume e una singură, fie că este vorba de ceea ce e universal și e luat universal, fie că nu, exemplificând: „orice om este alb – nu orice om este alb”, „omul este alb – omul nu este alb”, „niciun om nu este alb – un om este alb”, toate acestea presupunându-se că „alb” are aceeași semnificație. Dacă însă două lucruri care nu sunt în unitate sunt numite de același nume, afirmația nu va fi una, nici negația. Astfel, atribuind și calului și omului cuvântul „veșmânt”, propoziția afirmativă „veșmântul este alb” n-ar fi una, nici negația ei, întrucât n-ar fi nicio deosebire față de „omul și calul sunt albi”, ca aceasta la rândul ei să nu difere de „calul este alb” și „omul este alb”. Dacă, însă,

aceste propoziții semnifică mai multe și sunt mai multe lucruri, atunci se vede bine că și prima¹ dintre ele indică mai multe ori nimic, de vreme ce nu există un om care să fie cal. Prin urmare, pentru aceste propoziții nu este necesar ca un termen contradictoriu să fie adevărat, iar celălalt fals. 25

9

Afirmația sau negația privitoare la cele trecute sau prezente sunt ori adevărate ori false, dar, în mod necesar, numai acelea în care se enunță universal despre universale sau în care subiectul este luat individual: în deosebire la cele care se enunță, tot despre universale, dar un universal nu mai este necesar. Ceea ce am explicat. Pentru cele singulare și viitoare¹, însă, lucrurile nu mai stau la fel. Căci dacă orice afirmație sau orice negație este adevărată sau falsă, atunci orice trebuie să fie sau să nu fie. În urmare, dacă unul zice despre una că va fi, iar altul tăgăduiește, este limpede că doar unul din ei spune adevărul, de îndată ce orice afirmație sau orice negație este adevărată sau falsă. Aceasta întrucât simultan nu pot fi amândouă. Astfel, dacă e adevărat când zici despre ceva că „este alb” sau că „nu este alb” sau nu este, atunci era adevărat să afirmi sau să negi, și dacă „albul” nu este, greșești, iar greșind, albul nu este, de unde rezultă că afirmația sau negația este ori adevărată, ori falsă. De aceea, n-ar fi nimic și nimic nu s-ar produce fie prin noroc, fie din întâmplare², ci toate ar urma necesității, astfel încât 18b 5

Cuprins

Notă asupra ediției	5
<i>Despre interpretare</i>	7
Note.....	37
Postfață	51
Notă bibliografică.....	63

Cuprins

Aristotel, *Despre interpretare*

Note

Postfață

Aristotelous, *Biblion Peri hermeneias*, Aristotelis, Liber de interpretatione